

A nyelvében is halódó nemzet...

(avagy ünnepi érdekességek a magyar nyelvtudásról)

(folytatás az első oldalról)

Szent István napján azt kellett tapasztalnom, hogy a „Királyi 1-es” csatorna magáról tesz Széchenyire, aki arra figyelmeztetett egykor, hogy nyelvében él a nemzet. Sajnos a nemzet nyelve éppen úgy halódik, mint maga a büszke nép, maga a Kárpát-medencei magyarság. Mert igénytelen, s igénytelenségét az említett mélyre sülyedt médiumok is nagyítják. Régen, ha Kádár elvtárs a „has-sa-hesse” rejtelmében nem igazodott ki, s beszédében rosszul használta a lehetőségeket, az MTA Nyelvtudományi Intézete kiadott egy kommunikét, amelyben helyesen ismerte el a pártvezér bunkóságából eredő hibát. (Etől annyira liberális a mai magyarországi helyesírási szabályzat.) Ma azonban már a professzorok, az egyetemi tanárok is bajban vannak a „ban-ben” - nel, s a TV-hez vagy a rádióhoz visszatérve... olyan beszélgetések hangoznak el, amelyekről tanulmányt lehetne írni – A helytelen magyar beszéd – címmel.

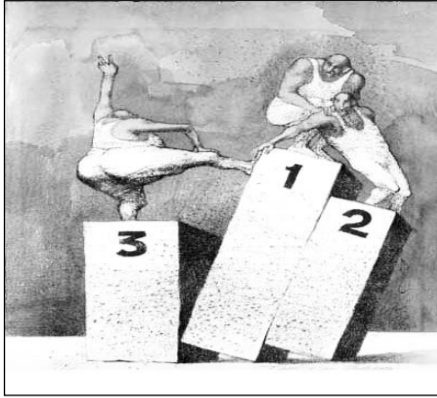
Am, ne gondoljuk, hogy csak a riporterek és az újságírók sülyedtek ilyen mélyre a nyelv ismeretét tekintve. Maguk a politikusok is „remekelnek” a „bunkó beszéd”

tananyagából. A hátam borzong, amikor egy-egy politikus a nyáltság vagy a nyelvi – szónoklattani – tudatlanság okán úgy kezdi beszédét, hogy „Tisztelt Hölgyeim és Uraim”. Hiába hívja fel a figyelmet az ember ezerszer arra, hogy a „tisztelt” szó ide nem kell, mert magával a megszólítással – „Hölgyeim és Uraim” - adjuk meg a tiszteletet.

A mai magyar kultúra, a riporterek és az újságírók tehát nincsenek azon a szinten, amelyet Benedek Elek apó unokája, néhai Lengyel Mária magyar-történelem szakos tanárom a budai Marczibányi téri Általános Iskolában már szigorúan megkövetelt. Jó lenne végre felállítani egy mércét, amely alatt senki nem beszélhetne és írhatna nyilvánosan... maximum a kocsma nyilvánossága előtt... Hiszen, ha így megy tovább, lassan azt nézik majd hülyének és pallérozatlanoknak, aki helyesen beszél édes magyar anyanyelvünket.

S hogy cikkem ne maradjon politika nélkül... a nyelvről jut eszembe: - A minap esküvőn voltam Zágomban. Az esküvő szombat volt, a házasulandók szintiszta magyarok voltak. S mit nem ad a Jó Isten Mikes Kelemen „halovány csillagzatú” falujában... A polgári házasságot a magyarul amúgy jól beszélő alpolgármester tartotta – románul. S akkor is elgondolkodtam: hány féle körmönfont és aljaskodó módja van a magyarellenességnek. Hiszen Mikes faluját „magyar” polgármester uralja (bitorolja), aki ráadásul számos „jobboldali” magyarországi po-

litikus „barátja”, s aki sok testvérközségtől és testvérvárostól szedi be az anyaországi apanázst (olykor nem tudni milyen könyvelést alkalmaz, s tünteti el imígyen az adományokat...), s aki állítólag még Semjén Zsoltal is pertuban van.

Nos, Zágomban nincs magyar internetes honlapja(!), s a magyarokat is románul adják össze, mert hát szombaton nem kötelező a „magyar” polgármesternek ott lenni a hivatalban... „Brassó bizony már nem Háromszék, de még ott is magyarul vagy németül folyik az állami esketés, ha magyar vagy német a házasulandó pár!” – mondta mérgében a vőfély, hallva a román esketési szöveget.

A törvény ugyanis nem azt mondja, hogy olyan nyelven kell esketni, amilyen a román alpolgármester

beszél egy – ma már csak - 49%-ban magyar településen, hanem azon a nyelven is kötelező(!) a magyar nyelv hivatali használata, amely településen a magyar nyelvet beszélők létszáma meghaladja a lakosság 20%-át. Sokan remélik e kis háromszéki faluban és a hozzá tartozó településeken, hogy polgármesterük jövőre végleg leköszön, s utána lesz majd szombaton is magyar nyelvű esküvő, ha magyar ember mondja ki a boldogító igent...

Hát ennyit 2011. augusztus 20-án a magyar nyelvről, a médiáról, Szent István ünnepéről és a zágoni (nyelv)törvényiszteletéről...

A Prohászka szobor ledöntése a dokumentumok tükrében

(folytatás a második oldalról)

Ezt igazolja az is, hogy bár a rendőrség államvédelmi osztálya (ÁVO) május 1-én megindította a nyomozást, és megígérte, hogy az eredményről rövid időn belül jelentést tesz közzé, ám a tettesek személye és az indítékok homályban maradtak, illetve maradtak volna, ha negyven év elmúltával a szobordöntőgetők egyike, Faludy György nem szólalt volna meg. De társairól ő is mélyen hallgat, pedig többen voltak, és az ügy tisztázásához mindenképpen hozzátartoznának az általa is kultúrbotránynak minősített gaztett végrehajtóinak névsorát legalább félévszázados késéssel a közvélemény elé tárni. Annál inkább, mert hiszen gyáván, az éj leple alatt, „sötétben bujkálva” hajtották végre a hírhedt diktátorok módszerére és stílusára jellemző tettüket.

Van azonban más fontos helyreigazítást igénylő megjegyzésünk is Faludy említett vallomásaiban.

A bűnbánathoz ugyanis nem elegendő a szégyenérzet! Lényegében az aggastyán író most is ugyanannak a hamis történet-szemléletnek rabja, mint aminek annak idején áldozatul esett ő is és a Prohászka szobor kivégzőosztagának többi tagja. Tanulmányom végén közölt dokumentumból ugyanis egyértelműen bizonyított, hogy a Prohászka ellen felhozott vádak és az azok alapján jogosnak vélt szemléli és fizikai megtorlás („Ausradierung”) alapjában tévesek, tele vannak csúsztatással, vagyis nem igazak!

Ezekkel azért is kell foglalkoznunk, mert ez a jellegzetesen koncepciózus per, ez a prefixa ideákkal teletűzdelt szillogizmus mindenegyes premisszája szintiszta valótlan, magyarul hazugság. A közzétett szövegek mindegyikében az olvasható, hogy „Prohászka az úgynevezett keresztény kurzus elvakult tobzódásának szellemi ideológusa volt” (Hegyi Béla ezzel vezeti be Faludyhoz intézett kérdését: mi vezette arra, hogy részt vegyen a szobor ledöntésében?). A válaszból kiderül, hogy Faludy még 1988-ban is ezzel magyarázza meg tettét. Külön kihangsúlyozza, hogy a keresztény kurzussal való szembenállás nem azonosítható a keresztényellenes magatartással. Vagyis azt állítja, hogy ő és társai nem a katolikus egyház főpapjának, hanem a politikailag üldözendő keresztény kurzus ideológusának nyakára tették a kötelet.

A kutatás viszont számos dokumentummal igazolta évtizedek óta, hogy Prohászka szóban és írásban, naplójegyzetében éppúgy, mint parlamenti felszólalásaiban nyíltan és keményen szembefordult a keresztény kurzusnak nevezett ideológiával. Az adatok részletes felsorolása helyett itt most csupán utalni tudok az öt évvel ezelőtt kiadott *Prohászka Ottokár Naplójegyzetei* című három kötetes munkánkban olvasható félreérthetetlen kifejezéseire. (v.ö.: 144-164 l.), és külön kérem az olvasót, hogy vegye kezébe a harmadik kötet bevezetőjét és *Schütz Antal: Prohászka pályája* Romok és építés című ugyancsak ott található fejezetét. Egy mondatban így tudnám érzékeltetni Prohászka püspöknek és magyar politikusnak állásfoglalását ebben a kérdésben: „keresztény kurzust nem lehet kereszténynek nélkül csinálni”.

Nos, aki ezekből a magas hófokon megfogalmazott kijelenté-

sekből az ellenkezőjét tudja vagy meri kiolvasni, az csak azzal védekezhethet, hogy nem ismerte ezeket, vagy szándékosan félre akarja vezetni olvasóit. E sorok írója nagyon jól ismeri Faludy György tiszteletreméltó Canossa-járásait, a recski pokolban töltött éveit, azt is mondhatom, hogy sorstársak voltunk az üldözés éveiben...Mindez nem változtat a tényeken: a nagyhírű írónak tudnia kell, hogy az evangéliumi metanoia, vagyis a teljes megtérés szükségképpen magában foglalja a feltétel nélküli megadást Istennek, az abszolút Igazságnak. A damaszki úton ugyanis sem Saultól, sem Rónai Mihály Andrástól, sem Faludy Györgytől nem azt kérdezik, hogy a keresztény kurzus ideológusának, vagy Prohászka püspöknek nyakára kötötte-e valaki a kötelet, hanem azt, hogy „miért üldözik engem”. És az erre adott választ mindenkinek saját magának kell megadnia. Az író hiába igyekszik azzal megkerülni a kérdést, hogy hivatkozik a Dicséretessék címen megjelent kötetére, melyben a katolikus líra remekét ültette át magyarra Szent Ambrustól Rilkéig. A kizárás elve alapján az egyik cselekedet nem fedi a másikat.

Ami pedig Prohászka antiszemitizmusát illeti, ismét a fogalmak tudatos csúsztatásával állunk szemben. A holokauszt vérfürdője utáni korszak embere mindent visszavetít a hitlerizmus előtti időkre. Annyi bizonyos, hogy Prohászka kultúrája és életszentsége soha nem azonosult volna azzal, amit korunk antiszemitizmusnak nevez. (A kérdéssel bővebben foglalkozom közeljövőben megjelent tanulmányomban).

Prohászka szobrának utóélete

További kutatásaim alapján új képet kapunk a szobor utóéletével kapcsolatban is. Az első adat a megcsonkított szobor elszállításának időpontját rögzíti. A szégyenletes akció után öt nappal, május 2-án a Polgármesteri Hivatal felkérte a Vignali céget, hogy szállítsa el a szobrot a Károlyi kertből, és végezze el rajta a szükséges javításokat (Kis Újság 1947.május 3.4.). A eltört fej minden bizonnyal ekkor került helyére újból a szobortesthez. A javításról készült számla megtalálható a Fővárosi Levéltárban (1947.augusztus 19. BFL.XXIII.114. 3835.1950/5)

Bizonyára azzal akarták lecsendesíteni a budapestiek felkorbácsolt indulatát, hogy a szobor viszonylag ép állapotban kerüljön vissza az egyház kezébe. Augusztus 30-án ugyanis, vagyis a szobor ledöntése után négy hónappal a polgármester levelet írt Witz Béla érseki helynöknek, hogy vegye át a szobrot. A levélben azonban az a megjegyzés is szerepel, hogy annak elhelyezése csakis olyan területen lehetséges, melyet az egyház birtokol. (BFL. XXIII.114. 3835/4). Erre a kitélre azért is volt szükség, mert már-már néma tüntetésnek volt tekinthető, hogy egyre többen jöttek a ledöntött szobor talapzatához, hogy egyházhűségük jeleként meggyújtás gyertyáikat és letegyék virágcsokraikat. Prohászka püspök ugyanis hihetetlen népszerűségnek örvendett, függetlenül attól, hogy ki milyen valláshoz tartozott. A kommunista polgármester és pártja tehát eleve lehetetlenné akarta tenni, hogy a főváros bármely nyilvános területen felállítsák a szobrot és ott folytatódjék a „tüntetés”.

A választások utáni hónapokban oly mértékben felgyorsultak a politikai harcok, hogy az egyházi hatóságoknak már nem áll módjukban figyelemmel kísérni a szobor sorsát. Az egyházi és a világi közélet főszereplőit vagy bebörtönözték, vagy internálták. Érthető, hogy a műemlékek sorsával érdemben senki sem foglalkozott. Legtöbben úgy tudták, hogy Prohászka szobra „eltűnt”, vagyis beolvasztották.

A szálagra csak három évtized elmúltával derült fény. A szála a székesfehérvári hívekhez vezetnek, akik nem nyugodtak be-

le, hogy püspökük emlékét kitöröljék a magyar egyház életéből.

Az első pozitív hír 1977-ből való. A Budapesten lakó *Kecskés Erzsébet* március 11-én levélben kereste fel *Kisberk Imre* székesfehérvári megyéspüspököt, hogy értesítse a közelmúltban kapott hírről: „...Lelkiatyám nemrég említette, hogy az a Prohászka bronzszobor, amely valamikor a Károlyi-kertben állt, most a *Kiscelli múzeum raktárában* van elhelyezve...”. A levélből nem derül ki, hogy ki volt Kecskés Erzsébet lelkiatyja, de az egyértelmű, hogy a levél írója a közeledő ötven éves halálévforduló miatt hívta fel a püspököt a figyelmét: „milyen szép és jó lenne, ha a szobrot az évforduló alkalmával Székesfehérvárra lehetne elhelyezni”. Sokak nevében írta: „*Tudom, hogy nagyon sokan örülnének, ha ott lehetne felállítani*”.

A sorokból ki lehet érezni, hogy Kecskés Erzsébet nemcsak jól értesült, hanem tud is segíteni: „Ha bármiben segíthetek ez ügyben, úgy örömmel állok Püspök általi rendelkezésére” (Püspöki Székeskáptalani Levéltár 446/1977).

Kisberk püspök éppen az évforduló közelsége miatt pár napon belül levélben fordult *Lékai László* bíboros érsekhez értesítvén őt a váratlan fordulatáról, másrészt tudakozódni szeretne a szobor jövőbeni sorsa felől: „Onként felmerül az emberben a kérdés, - írja - nem lehetne-e a szobrot valami alkalmas helyen felállítani?”

Ezután három évi „csend” következett. 1980 szeptemberében azonban újra a székesfehérvári hívek a kezdeményezők, mert *A Prohászka-gyűjtemény munkatársai* néven ismert közösség *Pro memoria* felirattal megkérte *Szokol Gyula* megyéspüspököt, hogy szorgalmazza a bíborosnál a szobor ügyét. Szó szerint: „tenne megfelelő helyen lépéseket, hogy a Kiscelli múzeumban tárolt Prohászka szobrot a magyar katolikus egyház visszakaphassa”. (SZPL 5865) A püspök még aznap, szeptember 9-én továbbította a kérelmet Esztergomba. Levelében már az esetleges helyeket is megjelölte: „A szobrot talán legcélszerűbb lenne a Központi Szeminárium udvarán, vagy a székesfehérvári Püspöki Székház kertjében, vagy Eminenciád által megjelölt más helyen újból felállítani”.

Nehéz és hosszú tárgyalások következtek ezután. A pártfunkcionáriusok tudták, hogy a hamu alatt még ég a parázs, félték a beláthatatlan következményektől. Végül is 1982. május 25-én létrejött a megállapodás. Ennek néhány mondatát idézem: „Dr. Lékai László bíboros, prímás, esztergomi érsek megkeresése alapján a Budapesti Fővárosi Tanácsa VB. Elnökhelyettese hozzájárulásával a Budapesti Képzőművészeti Igazgatóság raktárában őrzött Pázmány Péter és Prohászka Ottokár szobrát a Budapesti Érseki Általános Helytartóság részére tartós letétként átadjuk...” (Másolata a SZPL-ben).

Lékai bíboros Bárdos Ferenc provikárius bízta meg a szobrok átvételével. Két kikötés is szerepel a megállapodásban. Az egyik arról szól, hogy melyik vállalatot kell megbízni a szállítással, a szükség szerinti javítással, - a másik a már ismert megszorítást tartalmazza: csak egyházi jellegű helyen lehet felállítani. Így került Pázmány szobra a Központi Szeminárium udvarába, Prohászkaé pedig Székesfehérvárra, a Vasútvideki Plébánia templomkertjébe.

Politikai okok miatt azonban szemmel láthatóan mindent igyekeztek lassítani. Ez a magyarázata annak, hogy Székesfehérvárra is csak évek múltával, 1984-ben került a szobor. Közéledvén Prohászka halálának ötvenhetedik évfordulója, *Garda József* egyházmegyei főszereplő március 14-én levélben kereste fel a Képzőművészeti Kivitelező Vállalatot, kérve, hogy a több éve náluk tartott szobrot szállítsák Fehérvárra. Hogy jobb belátásra serkentsék a vállalat vezetőségét, a gondnok kijelentette, hogy a szállítás költségeit készpénzzel egyenlíti ki.

De arra is felkészültek, hogy kérésüket megint elfektetik, „ebben az esetben mi magunk gondoskodunk az elszállításáról” (SZPL 5865). A jelekből arra lehet következtetni, hogy A Prohászka-gyűjtemény munkatársainak végül mégis sikerült elérniük, hogy 1984 április 2-án a szobor annak a plébániának udvarában lett elhelyezve, melynek templomában nyugszik a fehérváriak legnagyobb kincse, Prohászka Ottokár püspök.

(folytatása a hatodik oldalon)

